

Laura Stagno

Položaj umjetnosti kroz prizmu *vanitasa*: primjeri iz genovskoga slikarstva

Uz temu *vanitasa* vezane su mnogobrojne ikonografije, kako "predmeta" (moralizacije mrtve prirode) tako i "likova", koje na različite načine izražavaju misli o temeljnim konceptima poput prolaznosti vremena, prividnosti vrijednosti zemaljskih dobara, nepostojanosti mladosti i ljepote. Ovaj članak analizira slikovne prikaze – gotovo uvijek alegorije ljudskih bića – koji vizualno prevode različita gledišta na ovu kompleksnu tematiku u genovskom okruženju. Tekst se dotiče konteksta izrazitoga bogatstva 16. i 17. stoljeća u likovnim umjetnostima i kolekcionarstvu, koje prati velika ekonomska snaga Republike Genove toga vremena, u kojoj prevladava pogled na svijet usmjeren k temama nepredvidivosti ljudske sudbine, o čemu pišu i književna djela istoga razdoblja. Nakon nekoliko ikonografskih analiza, posebno značajnih za ovu temu, u radovima u kojima umjetnici Luca Cambiaso i Domenico Piola ističu kompleksne simboličke vrijednosti predmeta poput zrcala, lubanje i ruže, pozornost se usmjeruje na pojedine detalje djela koji podupiru prikaz amblema u umjetnosti (primjerice palete i kista) ili prikaz samog čina slikanja simbola nezaustavljive prolaznosti vremena (sat) ili varljivih svjetovnih pojava (kazališna maska). Niz primjera ovdje predstavljenih uključuju slike Valerija Castella i Giovannija Benedetta Castiglionea zvanog "il Grechietto", kao i pojedine gravure potonjeg, smještenih u sredinu 17. stoljeća. Govori se o "metaslikama", prema definiciji W. J. T. Mitchella, koje su, u slučajevima Castiglioneovih radova često i "imagetext", budući da autor u djelo uključuje riječi koje zamjenjuju ključ za interpretaciju prikazane scene. To su, dakle, slike koje govore same o sebi, o umjetničkom procesu i položaju likovnih umjetnosti, i čine to, kako ovaj članak želi pokazati, kroz prizmu *vanitasa*, koji čak i produkte umjetnosti određuje vlasti vremena, koje sve uništava te ih uvrštava među varljive svjetovne pojave.